

Rīgā, 2016. gada 24. oktobrī

Adresāts:
SIA "Kaugas"
Reģ.nr. 52103074671
Ļāvu iela 17
Liepāja LV-3411, Latvija

Kopija:
Dabas aizsardzības pārvalde
Baznīcas iela 7
Sigulda LV-2150, Latvija

EKSPERTA ATZINUMS

Nr. 2016/14

1. Eksperta atzinuma mērķis

Eksperta atzinuma sagatavošanas mērķis ir pēc SIA "Kaugas" pasūtījuma Dabas aizsardzības pārvaldes publiskā iepirkuma "Aleju apsekošana un izvērtēšana" (Nr. DAP 2016/22) ietvaros sniegt eksperta vērtējumu par 22.11.2005. MK noteikumos Nr.888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām" iekļautajām **Druvienas alejām** to izpētes un robežu izvērtēšanas kontekstā. Mērķa sasniegšanai izvirzīti šādi uzdevumi (1) izvērtēt aleju aizsardzības statusu un to novērtējumu teritorijas plānošanas dokumentos (2) veikt aleju apsekošanu dabā, lai pārbaudītu, vai alejās ir īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju atradnes, novērtēt aleju nozīmi konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanā ilgtermiņā (4) sniegt rekomendācijas nepieciešamo apsaimniekošanas pasākumu veikšanai alejās konstatēto īpaši aizsargājamo sūnu un ķērpju sugu saglabāšanas kontekstā (5) apzināt pieejamo kultūrvēsturisko informāciju par Druvienas alejām (6) sniegt ieteikumus par aleju robežas optimālo novietojumu no bioloģiskās vērtības, aleju saglabāšanas viedokļa un ainaviskās situācijas

Eksperta atzinums ir sagatavots par sugu grupām – sūnas, ķērpji. Atzinumā ir sniegta informācija par 14.11.2000. LR MK noteikumos Nr. 396 "Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu" uzskaitītajām sūnu un ķērpju sugām.

Eksperta atzinums ir sagatavots divos identiskos eksemplāros (katrs uz 7 lpp), viens no tiem tiek iesniegts atzinuma pasūtītājam SIA "Kaugas", otrs paliek eksperta rīcībā.

2. Eksperta atzinuma sagatavošanas metodes

Aleju esošais aizsardzības statuss noteikts, balstoties uz Dabas datu pārvaldības sistēmas "Ozols" datiem, kā arī Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām. Aleju statusa izvērtējums teritorijas plānošanas dokumentos sniegts, aplūkojot 13.10.2011. LR Teritorijas attīstības plānošanas likuma 5. pantā minētos dokumentus teritorijai, kurā atrodas aleja. Šie dokumenti ir (1) nacionālajā līmenī - Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija un Nacionālais attīstības plāns (2) reģionālajā līmenī - plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija un attīstības programma (3) vietējā līmenī - vietējās pašvaldības ilgtspējīgas attīstības stratēģija, attīstības programma, teritorijas plānojumi, lokālplānojumi, detālplānojumi. Atzinumā apskatīti tieši reģionāla un vietējā līmeņa teritorijas plānošanas dokumenti, īpašu uzmanību pievēršot vietēja līmeņa plānošanas dokumentiem, jo tie vistiešāk nosaka attiecīgās teritorijas izmantošanu.

Datu iegūšanā par īpaši aizsargājamajām sūnu un ķērpju sugām izmantota vizuālās uzskaites metode, alejās veicot katra koka apskati ar mērķi konstatēt aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas. Visas aizsargājamo sugu atradnes kartētas, izmantojot GPS uztvērēju Garmin GPSmap 64 (izmantota LKS-92 koordinātu sistēma).

Kultūrvēsturisko informāciju par Druvienas alejām sniedza Druvienas Vecās skolas - muzeja vadītāja Ligita Zvaigznekalne, kā arī apzināta interneta resursos pieejamā informācija par aleju.

3. Aleju aizsardzības statuss

Druvienas alejas ir valsts nozīmes aizsargājams dabas piemineklis – aizsargājama aleja. Druvienas aleju kā dabas pieminekļa statusu un aizsardzības noteikumus nosaka 02.03.1993. likums "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām", kā arī uz tā pamata izdotie 16.03.2010. MK noteikumi Nr. 264 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" un 22.11.2005. MK noteikumi Nr. 888 "Noteikumi par aizsargājamām alejām".

4. Aleju novērtējums teritorijas plānošanas dokumentos

Druvienas alejas atrodas Gulbenes novada Druvienas pagasta teritorijā.

Teritorijas izmantošanu vietējā līmenī nosaka šādi teritorijas plānošanas dokumenti:

- Druvienas pagasta teritorijas plānojums 2009. – 2021. gadam. Daļa no Gulbenes novada teritorijas plānojuma.
- Gulbenes novada integrētās attīstības programma 2011.-2017. gadam
- Gulbenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. - 2030. gadam.

Reģionālā līmenī teritorijas attīstību nosaka:

- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020
- Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014 – 2030.

Druvienas pagasta teritorijas plānojuma 2009. - 2021. gadam paskaidrojuma rakstā Druvienas ozolu alejas minētas kā aizsargājams dabas objekts, tomēr paskaidrojuma rakstā iekļautajā Druvienas pagasta kultūrvēstures un dabas objektu shēmā nav attēlotas. Druvienas alejas kā aizsargājamu aleju teritorija atzīmēta teritorijas plānojuma saistošās daļas – Druvienas pagasta teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumu 1. pielikumā, kurā norādītas Druvienas pagasta teritorijā noteiktās aizsargjoslas un nekustamā īpašuma apgrūtinājumu klasifikators. Teritorijas plānojuma grafiskajā daļā Druvienas alejas kā aizsargājamas alejas attēlotas (1) Druvienas ciema esošās izmantošanas kartē (2) Druvienas ciema plānotās (atļautās) izmantošanas kartē (3) Druvienas pagasta esošās izmantošanas kartē (4) Druvienas pagasta plānotās (atļautās) izmantošanas kartē.

Gulbenes novada integrētās attīstības programmas 2011. – 2017. gadam esošās situācijas aprakstā Druvienas alejas atzīmētas kā aizsargājams dabas piemineklis saskaņā ar 22.11.2005. MK noteikumiem Nr. 888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām”. Ozolu alejas attīstības programmā raksturotas kā viena no Druvienas pagasta vērtībām. Attīstības programmas stratēģiskajā daļā kā viena no rīcībām minēta RV2.2.4. Dabas un kultūrvēstures resursu izmantošana tūrisma attīstībai, kuras ietvaros cita starpā paredzēts mērķtiecīgi veidot Gulbenes novada tēlu, izmantojot dabas un kultūrvēstures resursus. Kā viens no vispārējiem plānošanas principiem atzīmēts aizsargāto dabas teritoriju ekoloģisko funkciju un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, rekreācijas un tūrisma iespēju attīstība.

Gulbenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2014. - 2030. gadam Druvienas alejas atzīmētas kā aizsargājams dabas piemineklis. Stratēģijā izdalītas Gulbenes novada ainaviski vērtīgās teritorijas un ainaviskie ceļi. Kā viens no ainaviskajiem ceļiem atzīmēts ceļš V847 no Pērles līdz Tīrzai, kurš Druvienā šķērso divas no trīs aizsargājamajām Druvienas alejām. Vadlīnijās ainaviski vērtīgo teritoriju attīstībai un plānošanai cita starpā noteikts, ka teritorijas plānojumā jāprecizē un jāattēlo ainaviskie ceļi vai to posmi. Veicot šo ceļu rekonstrukciju un nodrošinot kvalitatīvu to segumu, vienlaicīgi saglabājams ceļa raksturs, ainava un izteiksmīgums. Vadlīnijās kultūrvēsturiski nozīmīgo teritoriju attīstībai un plānošanai cita starpā noteikts, ka tūrisma attīstībai jāturpinās saskaņoti ar dabas un kultūras pieminekļu aizsardzību, liekot uzsvāru uz kultūras, izziņas un rekreācijas tūrismu.

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030 un Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020 vispārīgi ieskicē Vidzemes mozaikveida ainavas un kultūrainavas nozīmi, raksturojot to kā neatņemamu kultūrvēsturiskā mantojuma sastāvdaļu. Vidzemes reģiona aizsargājamās teritorijas un objekti šajos plānošanas dokumentos kopumā raksturoti kā neatņemama Vidzemes reģiona vērtība.

5. Aleju apsekošana

Druvienas alejas apsekotas 2016. gada 23. augustā plkst. 12:40 – 17:00, iekļaujot Druvienas bibliotēkas un Druvienas vecās skolas – muzeja apmeklējumu. Apsekošanas laikā ir silts, saulains, skaidrs laiks.

6. Aleju un tām piegulošo teritoriju vispārīgs raksturojums

Druvienas aleju shēma un robežu apraksts dots 22.11.2005. MK noteikumu Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām” 57. pielikumā. Druvienas alejas veido

trīs atsevišķas alejas. Garākā no alejām izvietota gar autoceļu V847, kas ved no Druvienas centra Dravnieku virzienā. Alejā aug vidēju un lielu dimensiju ozoli, kas stādīti vienā rindā katrā ceļa pusē (1. – 2. attēls). Alejai piegulošo teritoriju veido lauksaimniecības zemju ainava ar atsevišķām lauku viensētām.

1.attēls.Druvienas aleja virzienā uz Dravniekiem tās sākumposmā Druvienas ciemā. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

2.attēls. Druvienas alejā virzienā uz Dravniekiem tās beigu posmā. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Otra Druvienas aleja izvietota gar autoceļu V847 virzienā uz Silmačiem. Alejā aug vidēju un lielu dimensiju ozoli, kas stādīti vienā rindā katrā ceļa pusē (3. attēls). Alejai piegulošo teritoriju veido Druvienas ciema apbūve un lauksaimniecības zemes.

3.attēls. Druvienas aleja virzienā uz Silmačiem. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

4.attēls. Druvienas aleja virzienā uz Ranku. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Trešā Druvienas aleja izvietota gar autoceļu V437 virzienā uz Ranku. Alejā aug vidēju un lielu dimensiju ozoli, kas stādīti vienā rindā katrā ceļa pusē (4. attēls). Alejai piegulošo teritoriju veido ciema apbūve un lauksaimniecības zemes.

7. Alejās konstatētās īpaši aizsargājamās sūnu un ķērpju sugas un alejas nozīme šo sugu saglabāšanā

Druvienas alejās nav konstatētas īpaši aizsargājamās sūnu sugas. Druvienas alejās konstatētas divas īpaši aizsargājamās ķērpju sugas – kausveida pleurostikta *Pleurosticta acetabulum* (5 atradnes) un brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala* (17 atradnes). Druvienas alejas ir īpaši nozīmīgas no aizsargājamās ķērpju sugas *Chaenotheca phaeocephala* aizsardzības viedokļa, sugai alejā ir daudz atradņu, turklāt atradnes ir labā stāvoklī (5. attēls). Druvienas alejās augošie lielāko

dimensiju ozoli ar dziļajām mizas rievai veido sugai ļoti piemērotas dzīvotnes, jo koka vecums un mizas rievu dziļums ir būtiski sugas izplatību ietekmējoši faktori (Ranius et al 2008). Alejā liela kopējā ķērpju daudzveidība, alejā atzīmētas vairākas biežāk sastopamas nagliņķērpju sugas, kas nav aizsargājamo ķērpju sugu sarakstā.

5.attēls. Īpaši aizsargājamā ķērpju suga brūngalvainā henotēka *Chaenotheca phaeocephala* uz ozola Druvienas alejās. Foto: Evita Oļehnoviča, 2016.

Balstoties uz iegūtajiem datiem, var secināt, ka Druvienas alejas ir nozīmīgas no īpaši aizsargājamo ķērpju sugu saglabāšanas viedokļa.

8. Ieteikumi aleju apsaimniekošanai

No alejā sastopamo īpaši aizsargājamo ķērpju viedokļa prioritāri nepieciešams saglabāt šo sugu atradnes kokus un atradnes koku tuvumā esošos potenciālos dzīvotnes kokus. Īpaši nozīmīgi ir lielāko dimensiju ozoli ar dziļām mizas rievām.

9. Alejas kultūrvēsture

Druvienas alejas stādītas laikā, kad Druvienas muiža bija baronu Fon Volfu dzimtas īpašums (1836. – 1898. gads). 1898. gadā muiža nonāca barona Ādolfā fon Hēna īpašumā, barons pēc profesijas bijis agronoms un alejas rūpīgi kopis. Kādreiz Druvienā bijusi vēl viena aleja, kas vedusi no muižas uz krogu un šī aleja esot nocirsta. Ādolfs fon Hēns par šādu rīcību bijis ļoti sašutis un iesūdzējis alejas cirtējus tiesā, barons tiesas prāvu ir arī uzvarējis. Tiesas dokumenti ir saglabājušies līdz mūsdienām.

Druvienas muižas alejas bijušas noteiktas kā aizsargājams dabas piemineklis arī pirms 1940. gada, kad tās ar valdības 1927. gada 12. jūlija rīkojumu iekļautas sarakstā Nr. 10 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem.

10. Ieteikumi alejas robežu izmaiņām

Ņemot vērā apkopoto informāciju par alejā konstatētajām aizsargājamo sugu dzīvotnēm, alejas kultūrvēsturisko nozīmi un alejas ainavisko situāciju, ieteicams aleju saglabāt valsts nozīmes aizsargājamo aleju sarakstā tās esošajās robežās.

11. Atzinumā norādītie normatīvie akti

Noteikumi par aizsargājamām alejām: Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr. 888, Latvijas Vēstnesis, 2005, 8. augusts, Nr. 196 (3354)

Teritorijas attīstības plānošanas likums: LR 2011. gada 13. oktobra likums, Latvijas Vēstnesis, 2011, 2. novembris, Nr.173 (4571)

Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām: LR 1993. gada 2. marta likums, Latvijas Vēstnesis, 1993, 25. martā, Nr. 5

Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi: Ministru kabineta 2010. gada 16. marta noteikumi Nr. 264, Latvijas Vēstnesis, 2010, 30. martā, Nr. 50 (4242)

12. Atzinumā norādītie teritorijas plānošanas dokumenti

Druvienas pagasta teritorijas plānojums 2009. -2021. Apstiprināts ar Gulbenes novada domes 2009. gada 28. decembra sēdes lēmumu (Protokols Nr.17, 16.p.).

Izstrādātājs: Druvienas pagasta pārvalde, 2009. Pieejams:

<http://www.gulbene.lv/lv/doks/snot/139-tp/182-09-nr8>

Gulbenes novada integrētās attīstības programma 2011.-2017. gadam. Apstiprināta ar Gulbenes novada domes 2011. gada 25. augusta sēdes lēmumu (protokols Nr.12, 19.§). Izstrādātājs: Gulbenes novada domes Attīstības un īpašumu nodaļa. Pieejama: <http://www.gulbene.lv/lv/doks/pld/232-att11-17/366-att17>

Gulbenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014. - 2030. gadam. Apstiprināta ar Gulbenes novada domes 2016. gada 25. februāra sēdes lēmumu

(protokols Nr. 2, 11. §). Izstrādātājs: Gulbenes novada dome. Pieejama:

<http://www.gulbene.lv/lv/doks/pld/1525-strat30>

Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2015 – 2020. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014-2030. Apstiprināta Vidzemes plānošanas reģiona attīstības padomes 2015. gada 27.jūnija sēdē. Pieejama: http://www.vidzeme.lv/lv/regiona_attistibas_planosanas_dokumenti

13. Atzinuma sagatavošanā izmantotie informācijas avoti

Ranius T., Johansson P., Berg N., Niklasson M. 2008. Influence of tree age and microhabitat quality on the occurrence of crustose lichens associated with old oaks. *Journal of Vegetation Science* 19:653- 662.

Saraksts Nr. 10 aizsargu mežiem, parkiem, alejām un dabas pieminekļiem: Valdības 1927. gada 12. jūlija rīkojums, Valdības Vēstnesis, 1927. gada 12. februārī, Nr. 150. Pieejams: www.periodika.lv

Atzinuma sniedzējs

Evita Oļehnoviča
Sugu un biotopu eksperte biotopu grupās: meži un virsāji, purvi;
sugu grupā: sūnas
Sertifikāta numurs: 128
Sertifikāta derīguma termiņš: 13.11.2014.- 12.11.2017.

